

A background of interlocking puzzle pieces in shades of blue, green, and yellow. A faint map of a region is visible through the pieces, with a red outline highlighting a specific area.

Mange muligheder

Procesplan for gennemførelse af multifunktionel jordfordeling

Marts 2016 - april 2018

Indhold

Mellem Bulbjerg og Slettestrand.....	3
Idékatalog med potentialer	7
Driftsøkonomi.....	9
Miljø.....	11
Natur	11
Rekreation.....	16
Landdistriktsudvikling.....	20
Projektområdet	25
Lodsejere	27
Resume af møder med lodsejere	31
Øvrige lokale aktører.....	32
Kommunale forvaltninger	33
Politisk udvalg	34
Bilag 1	35

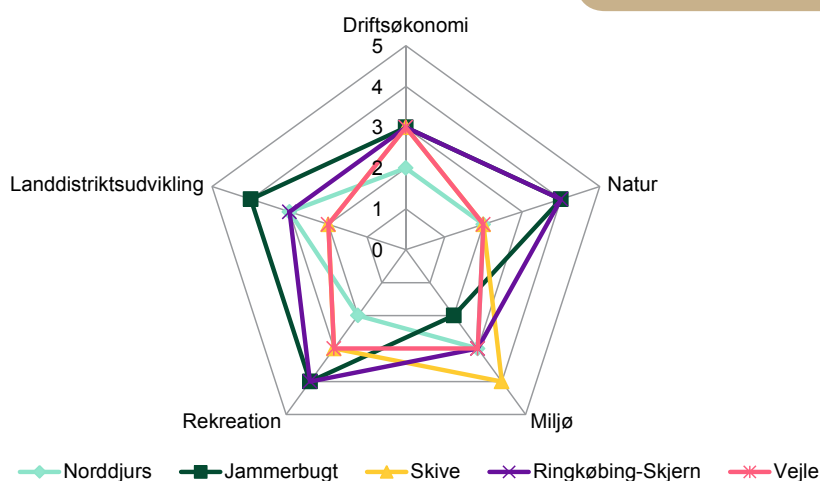
Mellem Bulbjerg og Slettestrand i Jammerbugt Kommune

For at afklare den lokale velvilje, til et jordfordelingsprojekt med et multifunktionelt sigte, har Jammerbugt Kommune i planlægningsfasen afholdt en række møder samt indledt samarbejder med en række aktører både inden for lokaldemokratiet herunder foreningsliv men også internt i de kommunale forvaltninger samt med landboforening og Naturstyrelsen.

Procesplanen for gennemførelsesfasen indeholder et idékatalog, som beskriver en række potentialer, som kommunen i samarbejde med en kommende projektgruppe ønsker at tænke ind fra start i jordfordelingen. Baggrunden for dette idékatalog er blandt andet forskergruppens tværfaglige vurdering af mulige effektmålinger fordelt på de 5 områder: driftsøkonomi, miljø, natur, rekreation og landdistriktsudvikling.

I planlægningsfasen er projektområdets afgrænsning blevet justeret, så den fysiske afgrænsning omfatter de lokaliteter med de potentialer, som kommunen ønsker at indfri med multifunktionel jordfordeling. Desuden indeholder procesplanen en beskrivelse af de involverede parter og deres roller i projektet, herunder lodsejere, øvrige lokale aktører, kommunale forvaltninger og politiske udvalg.

Procesplanen fungerer som den lokale køreplan for, hvordan Jammerbugt Kommune, ønsker at indfri de multifunktionelle potentialer i projektområdet.

Uannede potentialia

Muligheder i projektområdet

Den Regionale udviklingsstrategi "Mulighedernes Nordjylland"¹ peger i afsnittet "Nordjyllands yderområder" på de mange vækstpotentialer, der ligger i at udnytte områdernes naturlige lokale styrkepositioner, det være sig inden for fødevarerproduktion (ekstensiv landbrug), turisme, energi etc.

Projektområdet rummer en lang række erhvervsmæssige muligheder, hvad angår stedbundne potentialer inden for ekstensiv landbrug, fødevarerhverv og turismeerhverv. I Jammerbugt Kommune er der bl.a. allerede erfaringer og kompetencer, som vi kan lære af. At dele erfaringer med etablerede producenter af fødevarer specialiteter har en stor værdi, hvis det lykkes at skabe interesse for udvikling i større områder og kunne se ud over sine egne mål. Etablerede producenter er f.eks. Nordisk Brænderi (rom, whisky og kryddersnaps i verdensklasse), Råd & Dåd (socialøkonomisk producent af økologiske grøntsager), Thorup Strand fisk (landskendt bæredygtigt kystfiskerlaug) og Rævhede Naturprodukter (kvalitets-charcuterivarer af vildtkød).

Social ansvarlighed og bæredygtighed

Bæredygtighed, socialt ansvar og respekt for områdets unikke natur, kombineret med iværksætterånd og virkelyst er parametre, som kan være afgørende for succes i en multifunktionel jordfordeling. En jordfordeling, som på den lange bane vil kunne være med til at fremme mulighederne for fremstilling af kvalitetsprodukter, der ikke belaster miljø og klima unødigt.

Bedre udnyttelse af m² og fællesskaber

Der er et uudnyttet potentiale mht. udnyttelse af jorden til specialiteter. Fællesskaber som eks. andelsforeninger, der samler områdets potentialer centralt er oplagt. Jammerbugt Kommune ønsker at understøtte bæredygtig udvikling. Kommunen har en lang tradition for samarbejde med socialøkonomiske virksomheder – en virksomhedsform, der foruden at skabe arbejdspladser for udsatte borgere bidrager til at skabe udvikling i kommunens landsbyområder.

¹http://revus.m.dk/~media/Rn_dk/Regional%20Udvikling/REVUS/RegionNordjylland_REVUS_2015_2018.ashx

Idékatalog med potentialer

De nævnte potentialer og ideer er baseret på muligheder med realisering via midler fra fonde, lokal finansiering, Landdistriktsprogram, nedrivningspulje, LAG og andre.

Jammerbugt Kommunes forvaltninger er indstillet på i et tæt samarbejde med lokaldemokratiet og andre aktører, at arbejde konstruktivt og ambitiøst med at understøtte realisering af potentialer med rådgivning og facilitering. I afsnittet synliggøres desuden allerede igangsatte og planlagte aktiviteter i projektområdet, som kan skabe synergi til kommende tiltag i forbindelse med en multifunktionel jordfordeling – særligt under afsnittet landdistriktsudvikling.

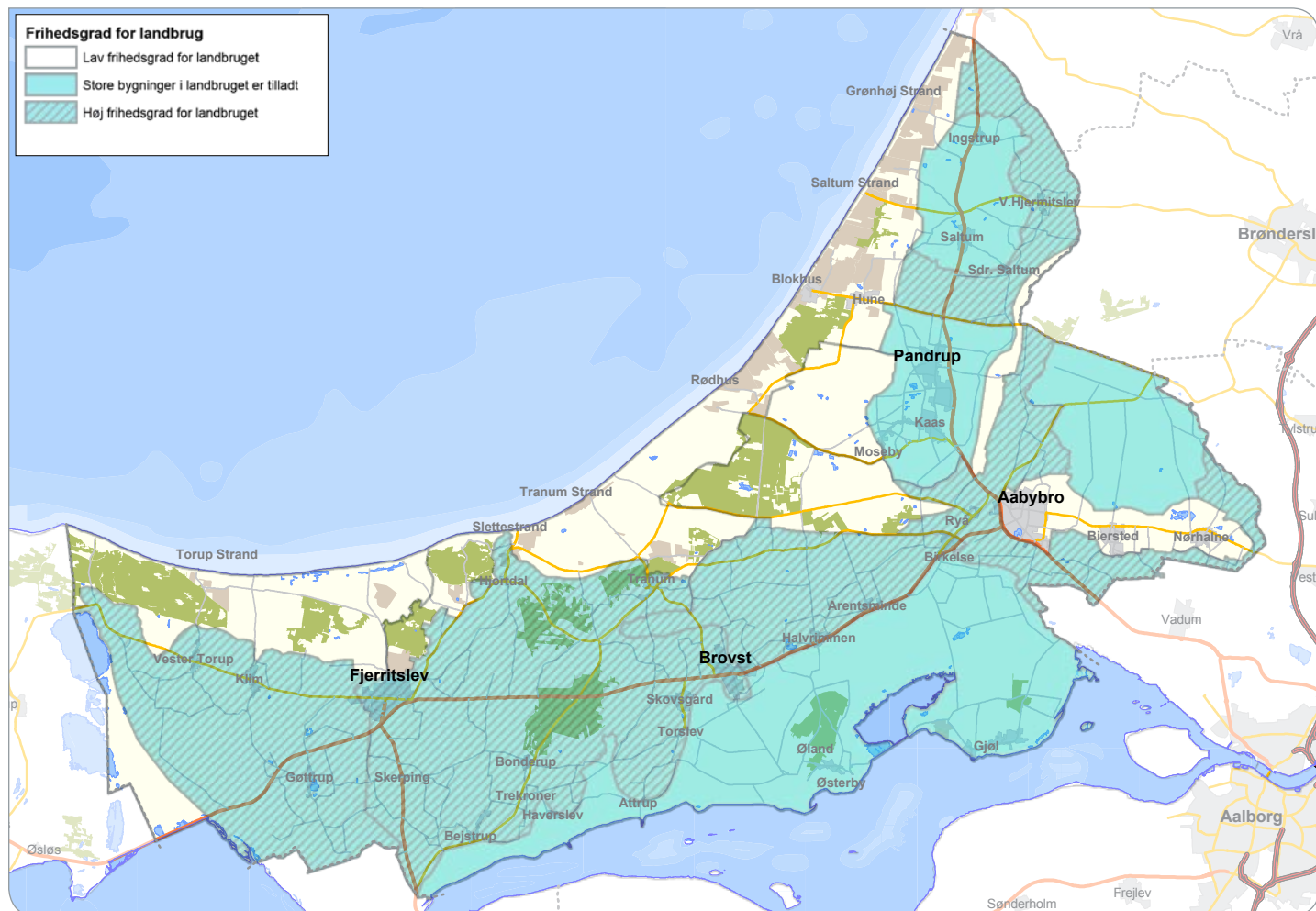

Landbrugsplanlægningen

Skraverede områder er områder med høj frihedsgrad for landbruget.

Blå områder, hvor der er plads til store bygninger i landbruget.

Blanke områder – hvor der er lave frihedsgrader for landbruget.

Driftsøkonomi

Generelt om landbrug i Jammerbugt Kommune

Jammerbugt Kommune har udarbejdet en landbrugsplanlægning, hvor kommunen, på baggrund af en landskabskarakterkortlægning, er opdelt i 17 karakterområder. Efterfølgende er der lavet en værdianalyse og en prioritering for landbruget. Som det fremgår af nedenstående kort, er der i projektområdet lav frihedsgrad for landbruget. Netop i områder med lav frihedsgrad skal der tænkes muligheder for utraditionelle driftsformer.

Jammerbugt Kommune har desuden i tæt samarbejde med landbrugsorganisationer udviklet en ny metode for dialog med landmænd, virksomheder og andre interessenter om planer i det åbne land. Et vigtigt mål i metoden er at skabe synergi mellem forskellige interesser, for eksempel mellem landbruget, naturen og turisterhvervet. Reaktionen fra de deltagende landmænd og andre interessenter har været positive.

Den lokale landboforening, Landbonord, har deltaget aktivt i alle møder i projektets planlægningsfase. Landbonord er kommet med lodsejerinput til Orbicon i forbindelse med den første afdækning af lodsejerinteresser i projektområdet. Der er god opbakning fra Landbonord omkring mulighederne i en multifunktionel jordfordeling.

Konkrete potentialer og muligheder

Omlægning til bæredygtige driftsformer som eksempelvis økologisk dyrkning af grøntsager, urter, bær mm.

Trods et begrænset potentiale jf. den tværfaglige vurdering fra forskergruppen kan en jordfordeling bidrage til en bedre arrondering ved omfordeling af jorde, der ligger langt fra bedriften. Nedsættelse af transport og ombytning til bedre bonitet, da boniteten er meget sandet i projektområdet. Kapacitetsudnyttelse vedr. markblokstørrelse. Ved sammenlægning af tilstødende matrikler, opnåes der mulighed for mere effektiv naturpleje og dermed produktion af naturkød.

Udnyttelse af eksisterende husdyr til naturpleje og kvalitetsprodukter/branding af naturkød i projektområdet (ca. 700 dyreenheder for nuværende).

Der er store jagtinteresser i området. Kronvildtbestand i området er meget god. Der er en aktiv jagtforening i området. Fjerritslev og Omegns Jagtforening. Grønt Råds repræsentant for Dansk Jægerforbund er informeret om projektet og har en positiv indstilling til jordfordeling og forbedring af jagt. Jagt og produktion af naturkød kan sammentænkes.

Miljø

Ved jordfordeling af næringsstoffølsomme områder, hvorved de sårbare arealer får anden anvendelse, kan der i projektet sikres en lavere udvaskning af både kvælstof og fosfor. Optimering af udnyttelse af husdyrgødning. Der er et potentiale i jordfordelingsprojektet at kunne tilpasse afgrøder til jordbundsforhold – dette skal ske i samarbejde med landmændene.

Omlægning til økologi. Der er mulighed for, at landboforeningen udbyder omlægningstjek for ejendomme i projektområdet.

Tilstand i strandsøer

Jammerbugt Kommune arbejder aktivt med forvaltningen af den sjældne padde, strandtudse, og har i 2015 haft kontakt til en række lodsejere på strækningen langs kysten mellem Grønnestrand og Bulbjerg i et projekt med Amphi Consult og Miljøministeriet om formidling og forvaltningsmæssige tiltag. Tilstanden i strandsøerne spiller her en væsentlig rolle for strandtudsens overlevelse og tilstand.

Natur

Generelt om natur i projektområdet

Projektområdet strækker sig fra Vester Torup Plantage i vest og til Slettestrand i øst. Det har sammenhæng til Bulbjerg og Vejlerne mod vest og Svinkløv/Slettestrand mod øst.

Store dele af område er beskyttet natur i henhold til Naturbeskyttelseslovens §3. Området er ikke del af et Natura 2000 område (naturområder som er beskyttet og udpeget efter EU's habitatdirektiv) eller en fredning.

På trods af at området ikke er en del af et Natura 2000 område indeholder det flere områder med habitatnaturtyper (naturtyper beskrevet i EU's habitatdirektiv) især klithede og grå/grøn klit, men også andre klitnaturtyper samt kalk- og surt- overdrev.

I området er der problemer med tilgroning, fragmentering på grund af veje, opdyrkning og tilplantning, samt dræning.

Potentialerne for at skabe et meget stort sammenhængende naturområde med klitter og heder er absolut stort. På så stort et naturområde er der mulighed for at realisere naturens dynamiske processer på store skala.

Det er en gåde, hvordan et område med så store eksisterende naturværdier og så store potentielle værdier ikke er omfattet af et Natura 2000 område eller en fredning.

Landskab og topografi – parabelklitter

I området findes der flere parabelklitter af forskellig størrelse, som er helt unikke parabelformede indlandsklitter. Disse klitter er af stor geologisk interesse på verdensplan og selve den naturlige dynamik de repræsenterer og de naturtyper de og deres omgivelser indeholder er enestående.

Der er stort behov for at genoprette tilstanden på og omkring de sjældne parabelklitter i området, som i dag er tilgroede på grund af tilplantning og naturlig succession, dog flere steder med invasive arter som klit-fyr *Pinus contorta*, bjerg-fyr *Pinus mugo* m.fl.

Der er i projektområdet gode muligheder for at genskabe Danmarks største sammenhængende naturområde, hvor de naturlige dynamikker frit kan råde.

Genopretning

Der er gode muligheder for genopretning af såvel tør som våd klitnatur, blandt andet ved rydning af træopvækst, indførelse af ekstensiv græsning (naturpleje) samt lukning af dræn og grøfter.

Der kan i projektområdet være store potentialer for genskabelse af naturlig hydrologi. Der bør foretages en grundig undersøgelse og kortlægning af disse potentialer og muligheder for realisering.

Med en jordfordeling kan fragmentering af klitnaturen tilgodeses og der kan i området iværksættes tiltag med naturpleje – ekstensiv helårsgræsning på store sammenhængende arealer. Naturplejeforeningen for Jammerbugt ses her som en væsentlig aktør.

Da projektområdet ikke er udpeget som Natura 2000 område er der ikke en direkte mulighed for at søge støtte til rydninger og opsætning af hegn til græssende dyr via ordningen i landdistriktsprogrammet, hvor der både indgår EU- og nationale midler.

Jammerbugt Kommune vil i samarbejde med lodsejere og Naturplejeforeningen for Jammerbugt Kommune arbejde målrettet på at finde anden finansieringsmulighed i fondsprogrammer med naturforbedrende formål med henblik på genopretning, herunder Den Danske Naturfond, 15. Juni Fonden samt Aage V. Jensens Naturfond.

Beskyttelse af arter

Der i projektområdet store potentialer mht. særlige fokus på sjældne arter som bl.a. sommerfuglen Hedepletvinge *Euphydryas aurinia* og paddearten Strandtudse *Epidalea calamita*, samt flere sjældne og fredede plantearter for eksempel orkideer. 15. juni Fonden bidrager i 2015-2016 til et projekt omkring adaptiv forvaltning af Hedepletvinge *Euphydryas aurinia*.

I en jordfordeling, kan der tages de nødvendige hensyn på særlige lokaliteter, som kan bidrage til endnu større sammenhængende arealer som levested og ikke mindst spredningskorridor for sjældne arter, men også mere almindelige arter som rådyr, kronedyr, hare, grævling, diverse fugle, ræv, ulv med flere.

Integration

Det er et uudnyttet potentiale, at forbedring af naturen også kan integreres med andre arealanvendelser som naturpleje (herunder skabelse af særlige egnsprodukter som kød, huder, produkter af uld og horn) og rekreative interesser (jagt, vandreruter og rideruter). I denne sammenhæng er det oplagt at samarbejde med de lokale grundejerforeninger (sommerhuse), Klim Borgerforening, Klim Strand Camping, Danmarks Naturfredningsforening, DOF, BFN, Lystfiskerne og andre interessenter.

Med så stort et naturområde integreret med et aktivt lokalsamfund og nytænkende tiltag med bæredygtige produktionsformer, kan projektområdet på sigt blive kvalificeret til et Biosfæreområde som udpeges af UNESCO.

Forklaring på grundprincippet i Biosfære er vedlagt som bilag 1 (engelsk) på side 35.

Rekreation

Jammerbugt Kommune vil i forbindelse med de rekreative tiltag i jordfordelingsprojektet knytte flere aktører sammen og forbedre tilgængelighed og formidling, så de mange muligheder bliver benyttet af flere mennesker i fordragelighed og med omtanke for naturgrundlaget. Dette skal gælde for borgere, som bor i området hele året, for sommerhusejerne (sommerboende) og turister, der kortvarigt er på besøg. Rekreation er, hvad vi gerne vil i vores fritid – om vi er fastboende eller gæster i området.

De eksisterende rekreative muligheder

Området ved Slettestrand indeholder mange eksisterende rekreative tilbud, specielt i de statsejede Svinkløv og Kollerup Plantager. Her findes vandre-, ride og MTB ruter. MTB sporet i Svinkløv Plantage med udgangspunkt fra Slettestrand er kendt som et af Danmarks bedste, og anvendes som fyrtårn af områdets overnatningssteder. <http://slettestrand.dk/mtb/>

Naturstyrelsen Thy og Jammerbugt Kommune etablerede 2015 i et partnerskab med Trailbuilderlauget Slettestrand projektet "Trailcenter Slettestrand". Det blev etableret et nyt ca. 12 km. MTB-spor i Kollerup Plantage, der er forbundet med MTB-sporet i Svinkløv Plantage. Derudover er der udarbejdet nye kort, skilte og informationsmaterialer med fokus på alle typer stier (ride-, vandre og cykelstier) i området Kollerup, Svinkløv og Slettestrand. <http://naturstyrelsen.dk/lokale-enheder/lokale-nyheder/2015/feb/trailcenter-slettestrand/>

Kollerup Plantage indeholder vandreruter, MTB rute og ridesti. MTB ruten i Kollerup Plantage ”rækker ud mod” Fjerritslev, hvor Fjerritslev Gymnasium fra 2016 tilbyder en helt ny uddannelse som den eneste af sin slags i Danmark. Man kan tage en traditionel stx-uddannelse samtidig med at man dyrker mountainbike på eliteplan. Der lægges op til et helt nytænkende og fleksibelt undervisningsmiljø, hvor man får mulighed for at træne i lyse timer året rundt, sammen med andre elitemountainbikere, og under vejledning af Danmarks tre formentlig eneste fuldtids professionelle mountainbikeinstruktører. <http://www.fjerritslev-gym.dk/elite-mtb/>

Der er en international vandrerute (North Sea Trail) og en national cykelrute (Vestkystruten), der bl.a. forbinder plantagerne i området. Vester Torup Plantage indeholder vandreruter og ridesti samt en skovlegeplads, der grænser op til projektområdet.

Området ved Slettestrand står dermed for de mere aktionprægede aktiviteter, hvor Vester Thorup står for autencitet og bæredygtigt fiskeri, mens at området der imellem skal give mulighed for gode rekreative forbindelser, der er præget af ro, natur og bæredygtig, ekstensiv drift.

Der har i en årrække været arbejdet med destinationsudvikling i Slettestrand, og der findes et samråd bestående af nøgleaktører i området. Disse aktører vil blive involveret ved udvikling af nye tiltag i gennemførelsesfasen.

Generelle planer vedr. friluftsliv i Jammerbugt Kommune

Vi ønsker generelt at løfte fritids-, natur- og kulturformidlingstilbud i forbindelse med vores arbejde med landdistriktsudvikling, turisme og erhvervsudvikling. Vi vil koble de rekreative muligheder og de aktive lokalsamfund sammen med kommercielle interesser og udviklingen af områderne som bosætningssteder.

- Vi vil arbejde for mere direkte adgang til natur og oplevelser: Fritidsmuligheder, natur- og kulturtilbud skal udvikles og synliggøres via internet, skiltning og foldere
- Vi arbejder aktivt med at forbedre mulighederne for friluftsliv i den kommende revision af kommuneplanen. Generelt skal friluftslivplanlægningen være med til at bane vejen for at skabe rammer (og fjerne barrierer). Det kan være muligheder for at komme gennem sommerhusområder til rekreative områder og stranden. Der skal være gode nærrekreative områder ved byerne.

Rekreative udviklingspotentialer i projektområdet

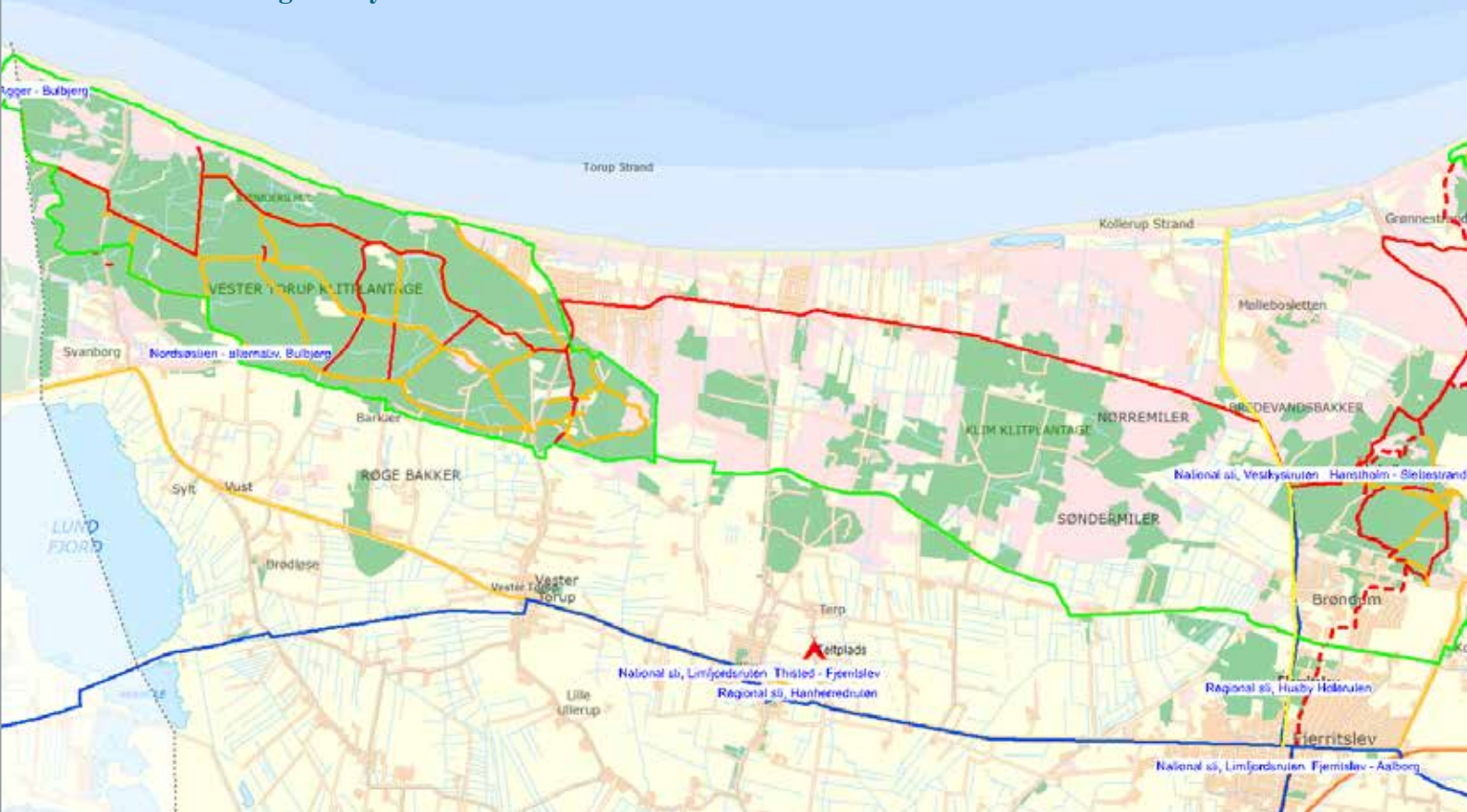
- Rekreative adgangsmuligheder, der kan skabe rekreativ værdifuld sammenhæng. Det kunne være multifunktionelle ruter til MTB, ridning, vandring (og sikker skolevej – som også vil være målepunkt under landdistriktsudvikling).
- Støttesteder i naturen (eks. læskur/hestetrailerparkering/mødested)
- Oplevelsescenter med formidling, aktiviteter til skoler, borgere og turister (evt. i forbindelse med eksisterende servicebygninger i området)

Jammerbugt Kommune vil som projektleder afdække muligheder vedr. realisering af ovennævnte potentialer via Grøn Ordning (Vindmølle Energi) og Friluftsrådet (Tips og Lottomidler). Efterfølgende vil vi i arbejdsgrupper med lokale aktører realisere projekterne.

Certificeret vandrerute

Der er i projektområdet et stort potentiale mht. vandreruter (stille oplevelser). For at tiltrække vandreturister er det afgørende, at destinationer har et attraktivt udbud af vandreruter af sublim kvalitet. Der er allerede planer om at etablere 3 certificerede vandreruter (rundture) i Tranum-Slettestrand området. En certificeret vandrerute i Klim-området vil bidrage

Nordsøstien og Vestkystruten

til at styrke Hanherreds tiltrækningskraft både blandt danske, tyske og norske turister.

Det er afgørende, at de certificerede ruter differentierer sig på markedet via en helt ypperlig kvalitet for den vandrende, hvor den vandrende ledes ind af smalle stier, gennem varierede landskaber og til udsigter mm. Ruterne skal udstyres med møblement af ekstraordinær kvalitet, for at understrege den gode, unikke vandreoplevelse. Kvalitet omtales og har derfor afgørende indflydelse på valg af destination.

Vandrere benytter stierne året rundt, og destinationer med vandreprodukter i særklasse kan opnå en sæsonforlængelse, måske næsten helårsturisme. Landskabet og naturen ændrer sig med årstidernes skiften, og en vandretur kan i princippet opleves på ny 3 måneder senere på året med en helt anderledes naturoplevelse og sceneri.

Der søges partnerskab om et pilotprojekt for certificeret rute i projektområdet mellem Kyst og Natur, NST, lokale aktører og Jammerbugt Kommune.

Øvrige potentialer og ønsker vedr. rekreation

- Herberg langs Nordsøstien. Herberger er ved at være en succes langs Hærvejen i Midtjylland.
- Øge mulighederne for at bruge naturen om vinteren med f.eks. vinter-spa – badning, vildmarksbad, sauna. Faciliteter der evt. kan indgå som tilbud hos projektområdets eksisterende overnatningssteder.
- Badebro ved Klim Strand (nedtages om vinteren). Projekt, der kan realiseres med medfinansiering fra turisterhverv fra området. Undersøge hvilke puljer der kan søges herunder Friluftsrådets pulje.
- Havvejen – gøres mere spændende rekreativt (evt. fartbegrænsning, rasteområder, udsigtspunkter) Jammerbugt Kommunes vejmyndighed er allerede inddraget i ideen om mulighederne.
- Læringsmiljøer, lokale ruter og aktivitetsmuligheder skal være kendte for skoler og institutioner. Vi vil gerne kunne bruge det selv i vores hverdags liv, men læringsmiljøerne kan også komme turisterne til gode. Informationer til forskellige målgrupper.
- På Klim Bjerg – visuel formidling af landskabet/naturen forandring ved plejeindsatser
- Kulturhistorie/storytelling (Gl. Kongevej, Studefolden, Kalkbrænderi).

Landdistriktsudvikling

I landdistriktsudviklingen arbejder Jammerbugt Kommune med hverdagslivet – det gode liv på landet.

Jammerbugt Kommune vil arbejde for en helhedsorienteret landdistriktsudvikling. Det er et mål at sammenkoble landsbyer, natur og oplevelser omkring lokale projekt ideer. Dette skal være med til at skabe bedre muligheder for udvikling af områderne som bosætningssteder og for udvikling af arbejdspladser i bl.a. turismeerhvervet.

Jammerbugt Kommune arbejder aktivt med landdistriktspolitik, herunder understøtter borgerinitierede projekter på mange forskellige måder og niveauer. Især er der fokus på udvikling af strategier for de enkelte områder, støtte til udvikling af projekter, planforhold, hjælp til pulje og fondsansøgninger og formidling af tilbud relateret til landdistriktsudvikling.

Det typiske forløb er, at en forening eller lignende henvender sig til med en projektidé til forvaltningen og at forvaltningen efter behov indgår i processen i det videre forløb omkring projektet. Behovet går lige fra vejledning til, at Jammerbugt Kommune gennemfører projekterne i samarbejde med ildsjælene. Foreninger og frivillige har ofte i forbindelse med gennemførelsen af projekter udfordringer med likviditeten, idet der fra projektet igangsættes, til støtten fra puljer og fonde udbetales, kan gå lang tid, hvorfor større projekter gennemføres som kommunale projekter.

De frivillige i projektområdet er meget aktive og realiserer meget på egen hånd i kraft af et meget velorganiseret lokalsamfund. Inden for de senere år har ildsjæle og foreninger i Thorup-Klim området fx renoveret forsamlingshusene i Klim og Thorup, renoveret et hus med lokalhistorisk betydning, etableret et grønt område, multibane, overtaget driften og formidlingen af museet "Klim Kalkovn". Billedet er det samme ved Thorupsstrand og Slettestrand. Vurderingen er, at der ikke umiddelbart er behov for fokus på etablering af basale servicefaciliteter i forbindelse med jordfordelingsprojektet, men at Jammerbugt Kommune i højere grad fokuserer på at skabe adgang til naturen og på erhvervsrelaterede projekter herunder turisme, og herved har mere fokus på fx livsstilsiværksættere, udviklingen af mindre virksomheder og tilbud til turister.

Thorup – Klim skoledistrikt deltager i projektet "Liv i by og skole", som kort fortalt handler om gennem et fornyet og styrket samarbejde mellem skole og lokalsamfund at skabe øget bosætning og aktivitet og herved øge elevtallet og undgå en truende lukning af den lokale folkeskole. I samarbejde har skolen og lokalsamfundet udviklet en strategi for at indfri målet. Kommunalbestyrelsen har nedsat en styregruppe for "Liv i by og skole" med borgmester Mogens Gade som formand. Styregruppen og Lokalsamfundet sikrer i fællesskab fremdrift i projektet. Eksempelvis sikrer styregruppen, at relevante fagpersoner fra forvaltningen arbejder sammen med lokalsamfundene under parolen "En indgang til kommunen".

Jammerbugt Kommune er af Realdania udpeget til at deltage i projektet ”Yderområder på forkant”, som en del af dette projekt, er Jammerbugt Kommune ved at udarbejde en udviklingsplan som skal binde området fra Slettestrand, Hjortdal bedre sammen med det nordlige Fjerritslev. I projekt arbejdes der med at identificere og udvikle nye samarbejdsformer.

Turismeudvikling/Erhvervsudvikling

Jammerbugt Kommune erhvervs- og udviklingskonsulenter er involveret i flere erhvervsprojekter i projektområdet. Især er Jammerbugt Kommune involveret i projekter omkring fiskeriet ved Thorupstrand og turismeprojekter ved Slettestrand og Svinkløv.

Projektet ”Nordjylland på en tallerken” er et samarbejde mellem Udvikling Han Herred, fiskerne ved Thorupstrand, hoteller og feriecentre, fødevarerproducenter og Jammerbugt Kommune. Ideen med projektet er at sætte fokus på oplevelsesmuligheder i Han Herred og fødevarer produceret i Jammerbugt Kommune. Projektet skydes i gang med et fødevaremarkedet på kajen i Havnegade i København ved HM800, hvorfra fisk landet ved Thorupstrand sælges. Kokke fra Noma og Svinkløv Badehotel har givet tilsagn om at deltage i eventen, herudover vil der også være et råvaremarked. Som en del af projektet vil der fra HM800 løbende blive solgt gavebokse. Gaveboksen indeholder ophold, forplejning og en bil som står klar i Aalborg Lufthavn. Bilen vil blive indrettet som et rullende turistkontor. LAG Vesthimmerland Jammerbugt har netop givet tilsagn om finansiering til projektet.

Endvidere indgår Vækst Jammerbugt, hvor det undersøges om det er muligt i området at anlægge en ”have”, hvor der skal dyrkes bær og grøntsager til området hoteller og feriecentre. Der er bl.a. fokus på muligheden for etablering af en socialøkonomisk virksomhed omkring projektet.

Udover nævnte projekter vil Vækst Jammerbugt løbende indgå med erhvervsprojekter i området. Langt størstedelen af virksomhederne i Jammerbugt Kommune har 1 til 5 ansatte. Vækst Jammerbugt er ved at udvikle et initiativ, som skal afdække forhindringer og barrierer for de første ansættelser, ligesom virksomheder vil blive tilbudt forløb, som har til formål at komme over disse forhindringer og barrierer. Vækstforum har givet tilsagn om at støtte projektet. Det forventes, at projektet vil få betydning for virksomhederne i Jammerbugt Kommunes landdistrikter.

Finansiering af projekter

I forbindelse med landdistriktsudvikling og erhvervsudvikling i landdistrikter fylder finansiering af projekter selvfølgelig meget.

Udover rådgivning til projekter bevilger Jammerbugt Kommunes Kultur-, Fritids- og Landdistriktsudvalget 3 gange årligt støtte til projekter i lokalområderne jf. Jammerbugt Kommunes Landdistriktspolitik og i overensstemmelse med Kommunalfuldmagten, hvilket vil sige, at det alene er projekter til gavn for almenvældet som kan støttes. Der gives støtte til sociale, kulturelle og anlægsprojekter.

Samtidig har Jammerbugt Kommune to ansøgningsrunder efter mulighederne i Grøn Ordning jf. lov om vedvarende energi – populært kaldet ”Vindmølle pengene”. Hvor det er muligt at støtte anlægsprojekter af rekreativ værdi. Hvilket betyder, at fx anlæg af rekreative stier og pladser er støtteberettiget. I forbindelse med den netop afholdte ansøgningsrunde til Grøn Ordning støttes flere projekter i projektområdet. Fx etablering af en aktivitetsplads ved Thorupstrand, MTB faciliteter i Hjortdal og ved Fjerritslev Gymnasium.

Jammerbugt Kommune har et tæt samarbejde med Den lokale aktionsgruppe for Vesthimmerland og Jammerbugt. Den Lokale Aktionsgruppe er ikke bundet af samme stramme statsstøtteregler som øvrige offentligt støtte muligheder og kan derfor støtte erhvervsprojekter. De lokale Aktionsgrupper for Vesthimmerland og Jammerbugt prioriterer ligeligt i deres strategi erhvervsudvikling/jobskabelse og etableringen af basale servicefaciliteter. LAG Vesthimmerland Jammerbugt har i januar 2016 bevilget 500.000 kr. til Feriecenter Slettestrand til etablering af bygning indeholdende svømmebassin, velfærdsfaciliteter og behandlerrum. Feriecenter Slettestrand har specialiseret sig inden for ferieophold for handicappede og MTB.

I 2015 blev der etableret en Lokal aktionsgruppe for fiskeri dækkende Jammerbugt Kommune. Jammerbugt Kommune er i samarbejde med FLAG’ens bestyrelse ved at udarbejde en strategi for programperioden. Centralt i strategien er udvikling af erhverv, herunder turisme og social-økonomisk virksomhed, etablering af arbejdspladser, diversificering af fiskerierhvervet og initiativer som fremmer bosætning. Forventningen er, at der årligt de næste 6 år vil være cirka 1 million kroner til udmøntning af FLAG’ens udviklingsstrategi.

Konkrete ideer – tiltag i multifunktionel jordfordeling

Der i området et stort potentiale for at dyrke højværdi produkter i form af økologisk grøntsager/urter/bær. Lokale restauratører har allerede vist interesse for ideen. Desuden er der i området et stort uudnyttet potentiale for en kvægcentral/farm, som kan varetage opgaven med naturpleje med et flersidigt formål, der går ud over hovedformålet som er sikre lys-åbne naturarealer og biodiversitet, så som utraditionelle driftsformer med stribeafgræsning og bufferarealer, fælles drift og kalveopdræt, vinterfoder

med urteblanding (øget dyresundhed og øget biodiversitet). Denne multifunktionelle anvendelse, som både er innovativ og bæredygtig kan samlet set indgå i en ansøgning til VELUX, som Collective Impact vil bistå.

En multifunktionel jorddeling vil kunne muliggøre udvikling af nye tiltag, hvis arealer får ændret anvendelse. Der kan blive mulighed for produktion af naturprodukter og lokale fødevarer eksempelvis naturkød, grønt, bær, urter og forarbejdning af dette til marmelade, snaps, is o.m.a. Der kan i forbindelse med disse muligheder åbnes op for at tænke socioøkonomiske virksomheder og mindre turisterhverv med værksteder, hvor der kan produceres bæredygtige produkter fra naturplejedyr, såsom benknapper, hornsmykker, huder/skind, uld, garn, filt, strik o.m.a. Produktion af emballagekasser – bæredygtigt - evt. konstrueret af drivtømmer i samarbejde med lokal kunster.

Et andet potentiale er opsyn- og hyrdeordning til naturplejedyrene, som vil gå på store områder, hvor opsyn er besværligt. Der kan udvikles et fælles serviceteam for områdets faciliteter, med guider og evt. afsætning af produkter. Jammerbugt Kommune kan bidrage med rådgivning til at løfte et fælles socialøkonomisk selskab.

Selskabet kan organiseres som et andelsselskab med de medvirkende producenter som ejere. Virksomheden kan registreres som socialøkonomisk virksomhed.

I samarbejde med folkeskolerne i området og Fjerritslev Gymnasium kan der udvikles spændende læringsmiljøer med øget fokus på det åbne land som dobbelt ressource.

Asylcentre kan inddrages i samarbejder både med henblik på integration men også i forbindelse med et sundhedsmæssigt sigte. Stress og andre følgevirkninger for udsatte kan bearbejdes i nyskabende projekter, hvor naturen er omdrejningspunkt.

Øvrige potentialer fremkommet ved brainstormmøde d. 7. januar 2016

- Kunstnerrefugium
- Jammerbugt spisekammer, slagteri, specialiteter, havtorn
- Madproduktion/høst selv/turist mad
- Bæredygtigt fiskeri - mulighed for turister at være med på kutter
- Fælles distribution og "butik" evt. sammen med Thorupfisk
- Lokale guider (guideuddannelse)
- Oplevelsespakker – bustur/formidling/bespisning med lokale fødevarer
- Bolig – forskønnelse og nye boliger (seniorer)

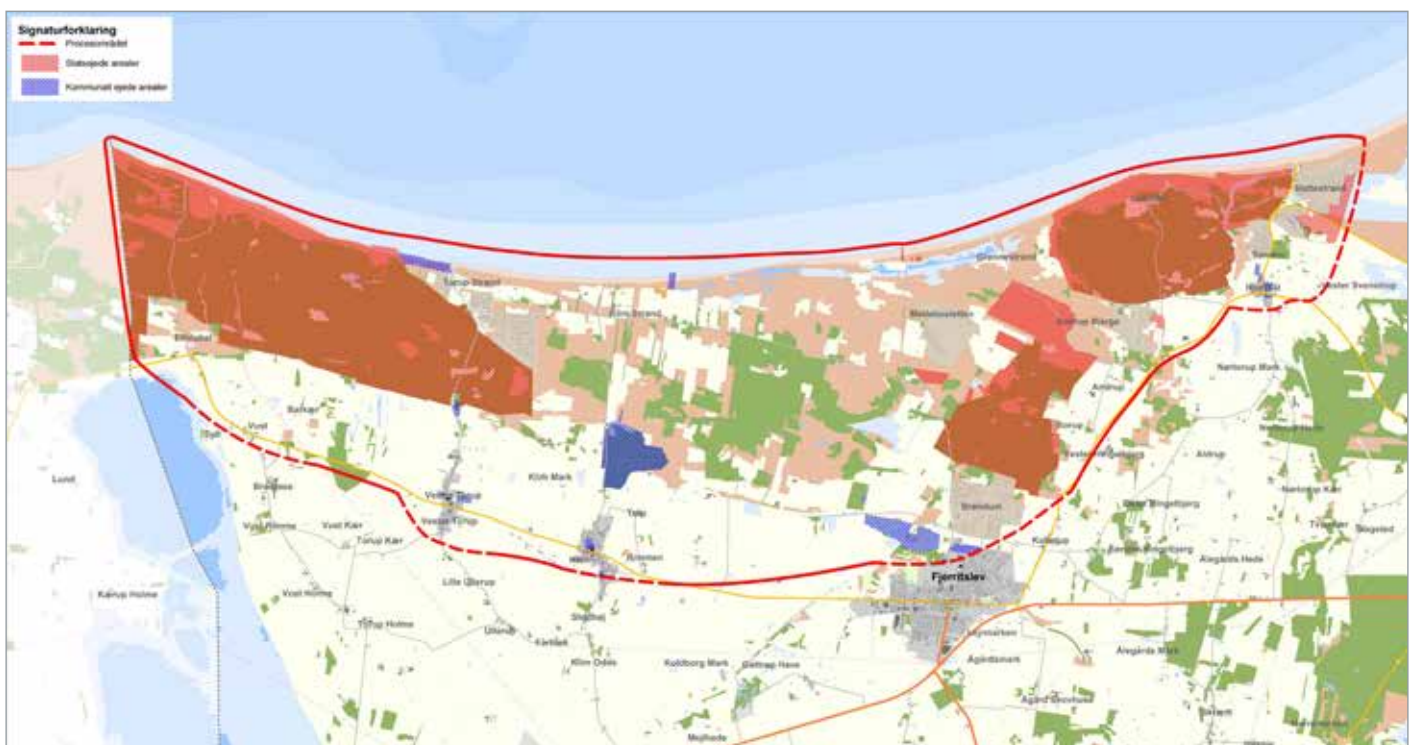
Projektområdet

Afgræsningen af projektområdet udtrykker kommunens ønsker og indeholder potentialer, som forskerne foreløbigt har afgrænset. Desuden indeholder det bedrifter og arealer, så der reelt er mulighed for et attraktivt jordbytte, herunder måske bytte sig til dyrkningssikre landbrugsjorde for at andre arealer tilgængæld ekstensiveres med andre driftsformer.

I projektområdet medtages lokaliteterne, som ligger øst for Svinkløv, Her er der et stort potentiale for at udnytte eksisterende social kapacitet og ressourcer, som er værdifuld i forhold til effektmåling og som kan bidrage til en landdistriktsudvikling i selve projektområdet.

For at projektet skal give størst mulig værdi og mening lokalt, arbejder Jammerbugt Kommune fortsat i en "adaptiv" fase, hvor projektet kan tilpasses undervejs.

Størstedelen af projektområdet mellem Bulbjerg og Svinkløv er på trods af områdets størrelse og naturindhold ikke omfattet af udpegninger, hverken Natura 2000 eller arealfredninger. I projektområdets østlige del er Grønnestrand Fredningen og Natura 2000 område nr. 13 Svinkløv Klitplantage og Grønnestrand.

Indenfor projektområdet vil en jordfordeling kunne løse op for en række barrierer med en ambition om at skabe en fælles dagsorden for brugen af det åbne land i projektområdet. Området mangler i dag en fælles identitet og sammenhængskraft. Jordfordelingsværktøjet kan med det multifunktionelle sigte være med til at løse op for uforløste potentialer, hvor der indtænkes en fælles dagsorden.

En fælles dagsorden, som tager udgangspunkt i en række visioner for området, som er fremkommet til et fælles brainstormmøde d. 7. januar 2016, hvor ca. 35 aktører deltog med en bred repræsentation af områdets ildsjæle, foreninger og interessenter. Visionen er en overordnet fælles drøm, en retning og et mål som alle i projektområdet vil stræbe efter at opfylde. Alle bidrager med deres kompetencer og ideer, og alle har ansvaret for, at man sammen når målene.

Visionen er et fælles mål om en fælles identitet og en bæredygtig udvikling med følgende underpunkter:

- Skabe potentiale for sammenhængende naturområde af national betydning
- Fælles markedsføring, producentsammenslutning og samarbejde
- Nye livsformer og fællesskaber (konsortium)
- Nye måder at udnytte jorden på
- Løfte i flok – fællesskaber mellem Thorupstrand-Klim-Svinkløv-Slettestrand
- Bevaring af autencitet omkring Thorupstrand
- Bevaring af områdets vildhed og ro

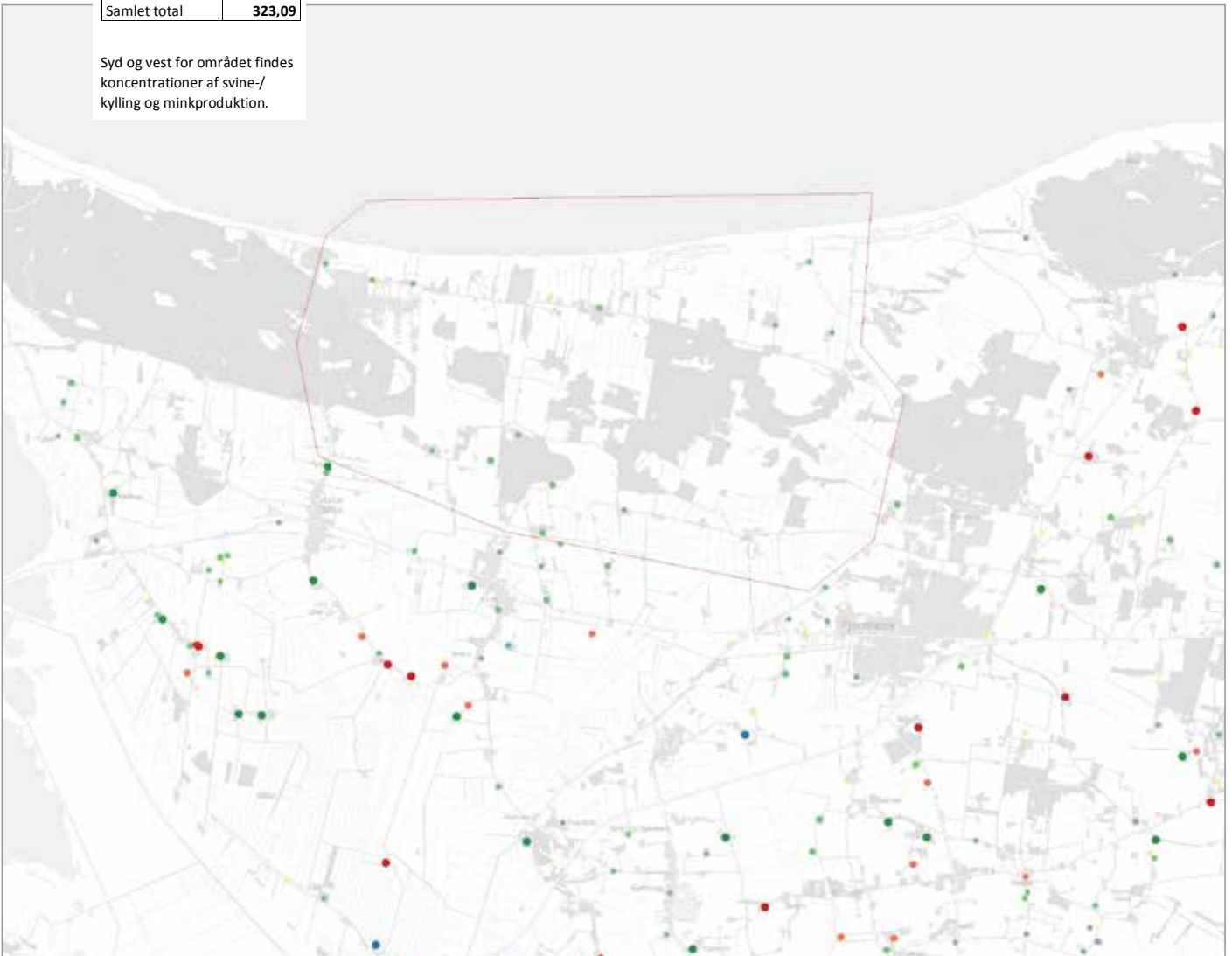

Lodsejere

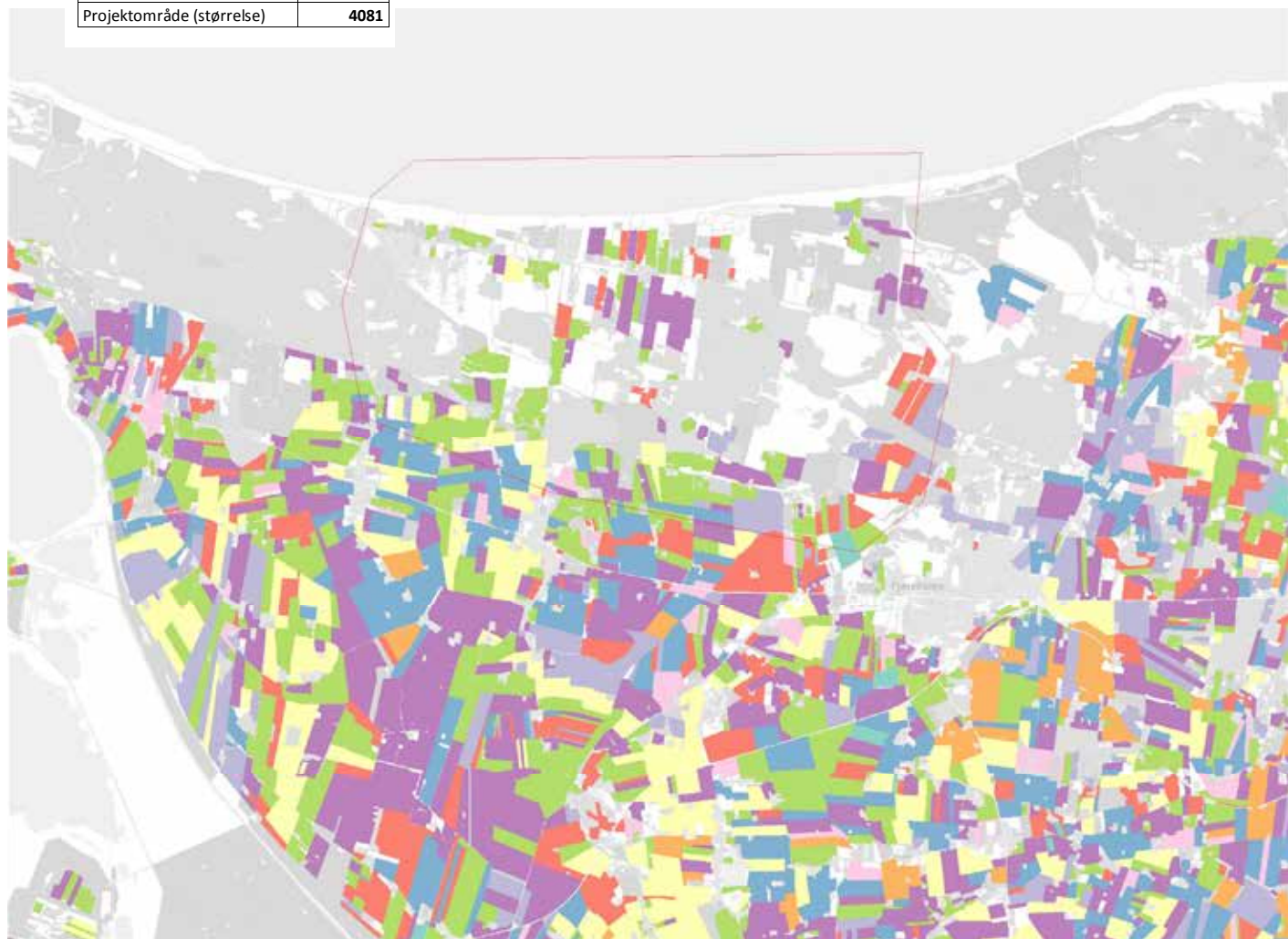
Der har været gennemført interviews af en række nøglelodsejere, med ejendomme beliggende både inden og uden for det oprindelige projektområde. Lodsejerne har været en blanding af deltids- og fuldtidslandmænd heraf en der ønsker at afhænde sin ejendom, nogle der ønskede at udvikle og udvide deres produktion samt nogle, der var afviklende, og nogle, der ønskede at fastholde det nuværende produktionsniveau. Kendetegnende for de fleste af lodsejerne var, at de var positivt indstillede i forhold til deltagelse i jordfordeling, selv om deres indgangsvinkler til processen var forskellige.

Husdyrhold	Total (DE)
Kødkvæg	160,29
Afgræsning kvæg	2,18
Hobbykvæghold	8,42
Malkekvæg	149,2
Får	3
Total Kvæg	320,09
Total Får	3
Samlet total	323,09

Syd og vest for området findes koncentrationer af svine-/kylling og minkproduktion.

Arealer der er søgt støtte til:	Areal (ha)
Ikke omdrift (perm græs)	481,94
Græs i omdrift	357,36
Omdrift Vårbyg	232,79
Omdrift majs	83,16
Omdrift vårhavre/vårhvede	152,54
Omdrift vinterhvede	61,7
Omdrift vinterrug	135,12
Omdrift vinterbyg	14,32
Omdrift kartofler	14,81
Total ikke omdrift	481,94
Total omdrift	1051,8
Samlet total	1533,74
Projektområde (størrelse)	4081

Ejendomsstørrelser (landbrugsejendomme)

I projektområdet er det 84 samlede faste ejendomme (SFE)

Nedenstående opgørelse opdeler ejendommene som har arealer i området ud fra ejendommens totale størrelse (inkl. arealer uden for projektområdet). Ejendommens andel af projektområdet er angivet i parentes.

1 til 9,9 hektar	10 til 29,9 hektar	30 til 59,9 hektar	60 hektar og op
15 ejendomme (66,12 ha i projektområdet)	29 ejendomme (401,94 ha i projektområdet)	15 ejendomme (465,88 ha i projektområdet)	25 ejendomme (1169,85 ha i projektområdet)

Der er i Jammerbugt Kommune forud planlægningsfasen ikke været gennemført nogen form for lodsejerkontakt (forundersøgelser eller andre projekter med henblik på ændret arealanvendelse – lig eksempelvis projektet i Nordfjends (Skive Kommune) og Vejle Ådals projektet (Vejle Kommune). Derfor er vi i Jammerbugt Kommune ikke kommet så langt – som andre – i den proces. I planlægningsfasen har vi fået afdækket om der er en positiv indstilling til en jordfordeling. Vi vil i udførelsesfasens start derfor indkalde alle lodsejere, og finde ud af, hvem der ønsker at indgå i den nærmere dialog, samt hvilke typer af brug er der tale om.

Det er umiddelbart vanskeligt at vurdere, hvor mange lodsejere, der skal inddrages i den kommende realiseringsfase, idet projektideerne endnu ikke er endeligt defineret. I forhold til den tidligere udmeldte økonomiske ramme for selve jordfordelingsfasen, vil antallet af deltagne lodsejere baseret på erfaring fra andre gennemførte jordfordelinger ligge i omegnen af 20-30. Herudover vil det dog være nødvendigt med supplerende lodsejerinterviews, da ikke alle de interviewede lodsejere, kan forventes at deltage i jordfordelingen.

Husdyrhold	Total (DE)
Kødkvæg	160,29
Afgræsning kvæg	2,18
Hobbykvæghold	8,42
Malkekvæg	149,2
Får	3
Total Kvæg	320,09
Total Får	3
Samlet total	323,09

Fordelingen mellem heltids- og deltidsbedrifter i projektområdet

Området er kendetegnet ved mange mindre ejendomme, mens de større ejendomme er placeret i periferien eller umiddelbart uden for projektområdet. Af ejendomstyper er det blot en god håndfuld, der kan betegnes som intensivt drevne ejendomme, og der er enten tale om ejendomme med planteavl eller ejendomme med enten malke- eller kødkvæg.

Med baggrund i en tilnærmet projektgrænse for Jammerbugt kommune er der gjort følgende observationer som ses i tabel til venstre:

Resume af møder med lodsejere

D. 19.11.2015 mødtes Orbicon med tre lodsejere: A, B og C.

Af møderne fremgik:

Ved anlæg af Havvejen er afskårne parceller ikke tillagt ejendommene på den anden side af vejen.

Der er en del frijordsparceller i området, som qua jagtmuligheder til tider handles til høje priser.

Den mulighed har været drøftet, at jordfordeling kan reducere landbrugstrafik gennem landsbyer.

Kun en af ejerne erindrer at der har været jordfordeling i området ca. 1986.

Mht. afgræsning bemærkes det, at klitterne med tiden er groet efter i skov. Mon der er planer for at frigge dem og derefter vedligeholde terrænet med afgræsning – som set andre steder?

Der er en række udfordringer ved at kødkvæg kan være til rådighed for afgræsning: Perioder med tørke, større sammenhængende arealer, det daglige tilsyn, og få dyr dækker ikke/sjældent de faktiske udgifter.

Idé: Om muligt at etablere selskab for kødkvæg, som kan tilbyde afgræsning af (helst) større områder. Hvor folk kan bidrage med deres dyr, og hvor selskabet dermed får kaliber, som muliggør ansættelse af fuldtidsdriftsleder. ERFA grupper har specialist viden om økonomi i kødkvæg og vil kunne opstille regnestykker. Med andre ord: Arrondering er kun eet aspekt af fremtidig mere rationel kødkvæg til afgræsning. Der ligger udfordring i at udtænke ny organisatorisk ramme.

Landmændene kender økonomien i arrondering og er derfor interesseret i jordfordeling, hvis deres ejendom – også uden for projektets målområde – kan forbedres der interesse jordfordeling.

Landmændene vurderer, at der er mulighed for nettosalg af jord i området. Et stykke frijord syd for Fjerritslev-Klim vejen (matr nr. 8fa, Fjerritslev By, Kollerup) på ca. 2 ha er netop averteret til salg i lokalavisen

På den højere jord er – som det ses på matrikelkortet – jorden konsolideret i større parceller på de eksisterende bedrifter. Det er på de lavere arealer/enge, at der stadig ses mindre parceller.

Generelt: Ejerne havde hørt om projektet, er åbne og imødekommende over for projektets ide, er bevidste om perspektiverne for lokalområdet og ser i varierende grad konkrete muligheder for deres ejendom.

Øvrige bemærkninger:

Interviewene giver anledning til overvejelser om muligheder i og rammer for jordfordeling:

Pris på frijordsparceller med kronvildt- og sneppejagt er nærmest uforudsigelig. Måske en fremgangsmåde i jordfordeling kan være at parterne selv aftaler prisen.

Præference for samling af parceller med jagt i naturområdet er ligeledes uforudsigelig, da folk netop kan være interesseret i parceller forskellige steder.

Jordfordelingens planområde kan måske vise sig at gå nord-syd fra hav- til hav og afgrænset mod øst lidt øst for Fjerritslev og vest for Vester Thorup. Som nævnt for alle de interviewede ejere, er det noget man drøfter og beslutter på det indledende møde med de fremmødte interesserede ejere.

Kriteriet for relevans = for deltagelse i jordfordeling (= gratis transaktioner) kan måske være at en ejendom er berettiget til at deltage allerede, hvis der opnås en arronderingsforbedring eventuel en arealforøgelse, fordi det styrker produktionsgrundlaget i lokalområdet; – også selvom ejendommen ikke måtte være berørt ved parceller inden for målområdet. – Det bør være afklaret inden det indledende møde.

Afsluttende om projektets titel: Som bemærket gemytligt, er det måske en udfordring at finde på et projektnavn, der er rammende og mundret i det lokal sprog.

Øvrige lokale aktører

Følgende personer har repræsenteret lokalsamfundet, foreninger og faggrupper i området. Personerne har deltaget til møder i planlægningsfasen afholdt henholdsvis på Klim Bjerg og på Vækst og Udviklingsforvaltningen i Pandrup.

Dorte Krogh, Klim Landsbyforening

Frank Andersen, Landbonord

Otto Kjær Larsen, Regionsmedlem Region Nordjylland

Mariann Stenholm, Danmarks Naturfredningsforening Jammerbugt

Kamilla Kristensen, Talsmand for Liv i By og Skole

Dennis Stjernholm, Liv i By og Skole

Thomas W. Fyhn, Naturstyrelsen Thy

Pipsen Monrad Hansen, Han Herred Havbåde

Thomas Højrup, Thorupstrand Kystfiskerlaug

Lars Kristensen, Danmarks Jægerforbund

Tommy Kjærsgaard Jensen, Klim Strand Camping

Konrad Nielsen, Hotel og Restaurant Klim Bjerg

Peter Brinkmann, Naturplejeforeningen for Jammerbugt Kommune

Carl Beck, Skoleleder Thorup-Klim Skole

Charlotte Kjeldgaard, Klim Friskole

Medarbejdere fra forvaltningerne i Jammerbugt Kommune:

Anne Mette Finnerup, Landdistriktskonsulent, VÆKST Jammerbugt - Erhverv og Turisme

Marianne Lindhardt, Team Vand og Natur

Peter Mortensen, Virksomhedskonsulent, Job- og Virksomhedsservice

Martin Storgaard, Udviklingskonsulent, VÆKST Jammerbugt - Erhverv og Turisme

Lars Haagensen, VÆKST Jammerbugt - Erhverv og Turisme

Lone Engberg, Projekt- og proceskonsulent, Folkeskoler, SFO, Naturskole, Ungdomsskole

Maj-britt Gulstad, Sundhedshuset

Ulla Tjell, Kulturkonsulent & Koordinator for internationale relationer, Kultur og Fritid

Ida Rytter, Udviklingskonsulent, Sekretariat, Udvikling og Kommunikation

Ivan Kristensen, Team Vand og Natur, Naturpleje

Niels Lundbye-Christensen, GIS kortdata

Gitte Clausen, Chef Plan og Miljø

Jens Christian Golding, Formand Teknik og Miljø

Helle Bak Andreasen, Formand Kultur, Fritid, Landdistrikt

Kommunale forvaltninger

Der er i planlægningsfasen indledt et tværfagligt samarbejde mellem Vækst og Udviklingsforvaltningen, Børne og Familieforvaltningen, Beskæftigelse og Sundhedsforvaltningen samt med Borgmestersekretariatet herunder Økonomi. Viden om projektet er godt forankret i Jammerbugt Kommunes direktion. Direktionen har udpeget ressourcepersoner fra de forskellige forvaltninger, som har deltaget i en række møder og kommet med vigtig sparring vedr. fagområder og specifikke planer for områderne.

Jammerbugt Kommune har dedikeret en konsulent, til at styrke sammenhængskraften mellem kommunens prioriteringer for landdistrikts- og erhvervsudvikling og beskæftigelsesindsatsen. Konsulenten fungerer som bindeled mellem den virksomheds- og udviklingsrettede indsats i hhv. Jobcenter Jammerbugt og Vækst- og Udviklingsforvaltningen. Et prioriteret område for konsulenten er at styrke udviklingen af kommunens socialøkonomiske virksomheder og at inddrage disse som løftestang for udviklingen i kommunens landsbysamfund. Konsulenten deltager centralt i jordfordelingsprojektets procesforløb med initiativer, der understøtter den samlede procesplan – specielt med fokus på landdistrikt, hvor målet er at styrke erhvervslivets og de socialøkonomiske virksomheders engagement i udviklingsarbejdet.

Det er ambitionen, at Jammerbugt Kommune arbejder med en partnerskabsaftalemodel, der sikrer udvikling, samarbejder og ansvar for projektet. Modellen skal sikre, at aftaler omsættes til reelle handlinger i det åbne land.

For at sikre fremdrift og projektledelse i gennemførelsesfasen, udarbejdes der et projektkommissorium, som indeholder organisering med projektleder og projektarbejdsgruppe forankret i Vækst og Udviklingsafdelingen.

Politisk udvalg

Teknik og Miljøudvalget og Kultur, Fritid og Landdistriktsudvalget er på et tidligt tidspunkt i planlægningsfasen blevet inddraget i projektets formål. I gennemførelsesfasen vil der fortsat sikres politisk opbakning og opmærksomhed ved en orientering til hele kommunalbestyrelsen, hvor der gøres opmærksom på projektets potentialer og behov for nødvendige kommunale ressourcer i projektet.

Kommunalbestyrelsen inviteres i april-maj på en workshop med bustur i projektområdet, hvor områdets potentialer præsenteres. På dagen medvirker projektgruppen samt lokale ildsjæle, erhverv, forskere og andre interesserede. Busturen tilstede kommer i Jammerbugt Kommunes projekt i Fremtidens Landskaber, hvor kommunen arbejder med en ny metode for planlægning i det åbne land.

Kontakt: Projektleder Marianne Fisker,
mkf@jammerbugt.
dk 7257 7736

The UNESCO programme Man and Biosphere (MAB)

The aim of establishing a Biosphere Reserve is to ensure that the countryside and natural resources are used in an ecologically sustainable manner in order to preserve intrinsic natural values for future generations.

A Biosphere Reserve serves three functions

1. Conservation of landscapes, ecosystems and species

Work with preserving the values in an area can be carried out in a number of different ways. While the conservation of individual species through projects to preserve species sp. is important, the primary focus is on preserving the natural values of landscapes and ecosystems through collaboration with local farmers who tend the fields, pastures and grasslands.

The goal is to establish a number of nature conservation projects conducted in collaboration with the county administrative board, organizations, landowners and local associations. Broad cooperation is important for all parties.

2. Development with sustainability

Biosphere reserves contribute to the type of development that benefits nature and people alike. An example from Biosphere Wattenriket in Sweden is the introduction of biogas buses in Kristianstad, ecotourism initiatives and harvesting wetlands grass for hay are good examples of this approach. The key to sustainable development is to not to exploit the region's natural assets, but to nurture them. Ecotourism is tourism that doesn't exact a toll on the natural environment.

Another example from Wattenriket is, that several tour operators have already taken the initiative by offering trips through the wetlands. Two of the region's ecotourism activities are the first in the province of Skåne to receive

"Nature's Best" approval, Sweden's national seal of quality for responsible ecotourism.

3. Logistic support

Biosphere reserves are designed to make it easier for the general public, students and researchers to explore what the area has to offer. In Wattenriket there has been an ecomuseum since 1989 with several visitor sites and a Nature School, and close collaboration with various universities and colleges, including Kristianstad University. The Biosphere Reserve has some 20 visitor sites: outdoor museums, information displays, raised boardwalks and birdwatching towers. Some sites, such as the Åsums ängar and Pulken outdoor museums and Ekenabben, are specially equipped for disabled visitors. A regularly updated website, with daily water-level reports, webcams and information

about storks and resting cranes is an important support function.

